

Participatie van
kinderen en jongeren
in/aan de vrije tijd.
Hoe betrek je de stem van
kinderen en jongeren?

Belang van participatie

Kinderen en jongeren betrekken? Waarom zou je dat doen?!

- Jongeren zijn ervaringsdeskundigen over hun leven
- Jongeren zijn vandaag volwaardige actor, geen actor-in-wording
- Legt de basis voor burgerschap
- En geeft hen het gevoel er toe te doen
- Maar ook, juridische en maatschappelijke verplichting vanuit de ratificatie van IVRK

Art.12 IVRK: het recht om gehoord te worden

De Staten die partij zijn, verzekeren het kind dat in staat is zijn of haar eigen mening te vormen, het recht die mening vrijelijk te uiten in alle aangelegenheden die het kind betreffen, waarbij aan de mening van het kind passend belang wordt gehecht in overeenstemming met zijn of haar leeftijd en rijpheid. Hiertoe wordt het kind met name in de gelegenheid gesteld, te worden gehoord in iedere gerechtelijke en bestuurlijke procedure die het kind betreft, hetzij rechtstreeks, hetzij door tussenkomst van een vertegenwoordiger of een daarvoor geschikte instelling, op een wijze die verenigbaar is met de procedureregels van het nationale recht.

Art.12 IVRK

Belangrijkste elementen:

- Het geldt voor ieder kind in staat om zijn of haar eigen mening te vormen.
- Het is van toepassing in alle aangelegenheden met een impact op het kind.
- Het gaat niet enkel om luisteren naar hun mening, maar er moet ook een passend gewicht aan gegeven worden in overeenstemming met de leeftijd en maturiteit van het kind.

Verhouding artikel 12 met overige beginselen

Participatierecht één van de vier grondbeginselen van het Kinderrechten verdrag.

De andere drie grondbeginselen :

- het non-discriminatiebeginsel (artikel 2): àlle kinderen kunnen participeren
- het belang van het kind (artikel 3): participatie om dat belang te kennen
- het recht op leven en ontwikkeling (artikel 6): participatie als instrument hiervoor

Verhouding artikel 12 met overige beginselen

Recht op participatie is een fundamenteel onderdeel van het verzekeren van andere rechten: recht op vrije tijd, recht op ontwikkeling en voldoende levensstandaard, recht op onderwijs, ...

DUS een einddoel op zich dat alle kinderen en jongeren kunnen participeren in beslissingen die hen aanbelangen. Maar ook een middel om andere kinderrechten te realiseren.

IVRK vertaald naar DRM

- Artikelen 16 tot 19 regelen het recht op inspraak en participatie van de minderjarige:
 - artikelen 16 en 17 DRM op individueel niveau (inspraak en participatie in de eigen jeugdhulpverlening en bij de eigen evaluatie)
 - Artikel 18 en 19 op collectief niveau (recht op vergaderen en een inspraakregeling in de voorziening)

Ook in de Belgische grondwet

Belgische Grondwet: Art. 22bis (tweede wijziging)

Elk kind heeft het recht zijn mening te uiten in alle aangelegenheden die het aangaan; met die mening wordt rekening gehouden *in overeenstemming met zijn leeftijd en zijn onderscheidingsvermogen.*

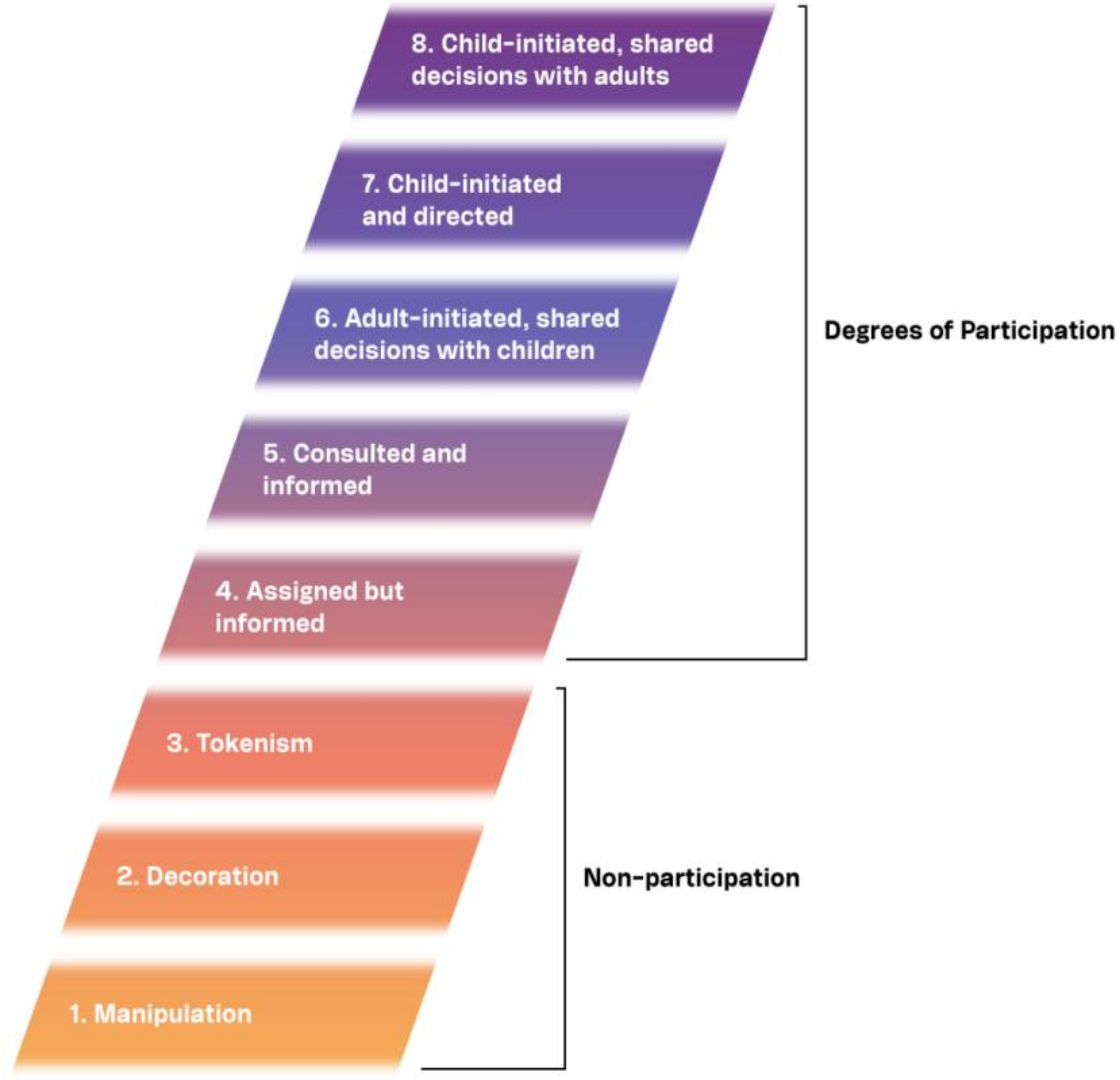
Participatie in de praktijk

- Kinderen en jongeren geven zelf belang aan (zie verder)
- Maar black box over leefwereld en beleving (over participatie e.a.) van kinderen en jongeren op macro niveau

Participatie in 3 (en meer) modellen

Participatie in 3 (en meer) modellen

- Participatieladder van Roger Hart
- Harry Shier's Pathways to Participation model (geïnspireerd op Hart maar versterkt ifv implementatie)
- Model van Laura Lundy conceptualiseert het recht op participatie van kinderen

*Bron:
Participatieladder,
Roger Hart*

Levels of participation

Openings > Opportunities > Obligations

5. Children share power and responsibility for decision-making.

Are you ready to share some of your adult power with children?

Is there a procedure that enables children and adults to share power and responsibility for decisions?

Is it a policy requirement that children and adults share power and responsibility for decisions?

4. Children are involved in decision-making processes.

Are you ready to let children join in your decision-making processes?

Is there a procedure that enables children to join in decision-making processes?

Is it a policy requirement that children must be involved in decision-making processes?

This point is the minimum you must achieve if you endorse the UN Convention on the Rights of the Child

3. Children's views are taken into account.

Are you ready to take children's views into account?

Does your decision-making process enable you to take children's views into account?

Is it a policy requirement that children's views must be given due weight in decision-making?

2. Children are supported in expressing their views.

Are you ready to support children in expressing their views?

Do you have a range of ideas and activities to help children express their views?

Is it a policy requirement that children must be supported in expressing their views?

1. Children are listened to.

START HERE

Are you ready to listen to children?

Do you work in a way that enables you to listen to children?

Is it a policy requirement that children must be listened to?

Pathway to participation,
Shier (2001)

How young people can engage in global health and development

Huidige situatie

Visie van de jongeren

Vragen aan mij wat ik wil doen in mijn vrije tijd en laten mij dit zelf organiseren

Vragen aan mij wat ik wil doen in mijn vrije tijd en organiseren dit voor mij

Doen een voorstel voor de invulling van mijn vrije tijd waaruit ik kan kiezen

Bepalen wat ik in mijn vrije tijd kan doen en organiseren dit ook voor mij

Gaan niet met mij in gesprek over de invulling van mijn vrije tijd

gewenste situatie

Analyse participatieladder

“Ik krijg genoeg zelfstandigheid”

“Ik zou zelf meer willen bepalen”

- De meeste jongeren plaatsen zich in de bovenste trede + vinden dit ook wenselijk
- Jongeren die zich lager op de trede plaatsen, willen allemaal naar boven – meer keuzevrijheid en autonomie (1 uitzondering)

“Respect hebben voor ons en ons beslissingen laten nemen. Omdat we sneller volwassen moeten worden, dus ze mogen ook verwachten dat we bepaalde dingen ook willen kiezen.” (jongere voorziening jeugdhulp)

- Kanttekeningen:
 - Meer keuzevrijheid/autonomie is soms niet mogelijk door bepalingen van de jeugdrechter, door regels in de voorziening, door beperkingen eigen aan de jongere, budgettair, enz.
 - De 18+ jongeren vinden het achteraf gezien goed dat ze een duwtje in de rug hebben gekregen mbt de invulling van hun vrije tijd.

“Ik vind het goed dat ze mij gepusht hebben om dingen uit te proberen. Het zorgt ook dat je vrienden maakt he.”

Standaarden van participatie

Randvoorwaarden (Save the Children & gen. comment)

Transparant en
informatief

Vrijwillig

Respectvol

Relevant

Op maat

Inclusief

Kennisgestuurd

Veiligheid

Verantwoordelijkheid

Oefening

Geef voor volgende standaarden aan: (1) hoeveel je jezelf hier nu op scoort; (2) wat je nodig hebt om 1 punt beter te scoren.

- **Transparant en informatief:** Kinderen en jongeren zijn geïnformeerd over de thema's die spelen en hun recht om hun mening te geven en te participeren.
- **Op maat/kindvriendelijk:** Participatie en inspraakmethodieken zijn afgestemd op de leeftijd en de mogelijkheden. Hiervoor zijn voldoende tijd en middelen nodig.
- **Inclusief:** Kinderen en jongeren zijn geen homogene groep. Er moet dus oog zijn voor ieders kansen om te participeren.
- **Kennisgestuurd:** Kinderen en jongeren krijgen de ruimte om kennis, vaardigheden en attitudes op te doen die hen helpen te participeren en hun mening te geven. Hiervoor is begeleiding van iemand met voldoende kennis en expertise nodig.
- **Veiligheid:** Er is een veilige sfeer om je mening te uiten.
- **Verantwoordelijk:** Er is aandacht voor evaluatie en follow-up. Tijdens participatieprocessen wordt geïnformeerd over hoe en op welke termijn dit zal gebeuren.

Participatie meer dan een buzz-woord

- Verandering in discours $\neq$ een verandering in de praktijk
- Horen $\neq$ luisteren $\neq$ samenwerken
- Participatie = gelaagd, complex en onderwerp van spanningsvelden
- Formeel vs informeel
- Attitude vs structuren

Kinderen en jongeren betrekken?

- Niet vrijblijvend – risico's op schijnparticipatie?!
- Vraagt een keuze en samenwerking
- Als er verschillende overwegingen te maken zijn, wiens stem primeert?

nathalie.vanceulebroeck@ap.be

leen.sebrechts@ap.be

